

УДК: 1(091) + 008

Анципирович В.О.¹, Бондаревич І.М.²

¹студ.гр. БТЕ-0813 НУ «Запорізька політехніка»

²канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМА СТРАЖДАННЯ: ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

В психологічній науці страждання – це загальний термін для позначення болю, дискомфорту або труднощів, як фізичних, так і емоційних, які може відчувати людина. Психологи характеризують страждання і як стан, що за визначенням унаочнюється у відносно стійкому рівні психічної активності, в

особливостях поведінки та діяльності людини. Всі психічні стани відображають поточний стан психіки та впливають на наше сприйняття, мислення, емоції та поведінку [1].

Як почуття, чи емоційний стан, страждання може бути спричинено хворобою, несправедливістю, самотністю або втратою близької людини. Тому страждання це не проста якась негативна емоція, а саме глибоке переживання, що почасти може заважати нормально жити.

Роздуми про страждання сягають корінням у давнину. У філософії буддизму страждання є центральною ідеєю. Так, стверджується, що життя – це страждання і пропонуються шляхи його уникнення через обережне і усвідомлене ставлення до своїх бажань, виявлення тих з них, що ведуть до духовного розвитку.

У XIX столітті філософ Артур Шопенгауер, досліджуючи аспекти страждання, визначив один з них як волю, що є основою життя, яка підпитує ненаситне і постійне прагнення до задоволення [3]. За теорією А. Шопенгауера воля жити пов'язана із уявленням про світ. Стан страждання виникає в точці їх зіткнення : як протистояння волі об'єктивній реальності. Філософ обстоює думку, що наш культурно-соціальний світ і наше особистісне життя тяжіють до наших уявлень. Трагізм цього зіткнення А. Шопенгауер розчиняє в естетичному сприйнятті мистецтва, його компеляції з природою[3]. Останнє зближує його ідеї з ідеями буддизму.

На відміну від А Шопенгауера, Ф. Ніцше, навпаки, вбачав у стражданні не щось, від чого треба тікати, а необхідну умову духовного зростання. Ф. Ніцше відкриває душевну велич людини, що здатна переживати страждання. Він вважав, що через подолання страждань людина може зростати. Згодом цю думку розгортають філософи екзистенціалісти, такі як М. Хайдеггер і К. Ясперс, розмислюючи про страх і «межові ситуації» як екзистенції справжнього буття.

А. Шопенгауер вважав, що страждання є основною характеристикою життя, оскільки людська воля завжди прагне до нового і ніколи не буває задоволена. Він пропонував відмову від бажань та споглядання як спосіб уникнення цього страждання. Проте, обидві ці позиції мають свої слабкі місця. Якщо прийняти точку зору Шопенгауера, то виходить, що будь-яке бажання приречене на розчарування, і єдиний спосіб знайти спокій – це повна відмова від активного життя. Але чи можливо це в реальності? Ф. Ніцше, з іншого боку, заперечує співчуття, що може зробити його філософію надто жорсткою та навіть антигуманною. Якщо ми сліпо приймемо його думку, то можемо виправдати байдужість до чужого болю.

Разом з тим, обидва філософи визнають, що страждання – це невід'ємна частина людського існування, і кожен має знайти свій спосіб його осмислення. Обидві філософські думки допомагають глибше зрозуміти життя, показуючи,

що страждання може бути або прокляттям, або викликом. Можливо, істина десь посередині: варто не просто уникати страждання, але і не робити з нього мету, а приймати його як частину розвитку людини.

Підсумовуючи зазначимо, що проблема страждання є багатогранною, глибшою чим вона здається на перший погляд і складною. Вона відображає питання людського існування і викликає роздуми про сенс життя, природу зла і можливості розвитку. І хоча різні філософські та релігійні традиції пропонують свої вирішення цього питання, але остаточна відповідь залишається за кожною людиною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варій М.Й. Загальна психологія: навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. - Київ: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Ярошенко Т.М. Проблема страждання в історико-культурній традиції / Т.М. Ярошенко // *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. Вип. 5. Львів: Світ, 2003. 317-323.
3. Cartwright D. *Schopenhauer: a Biography*. Cambridge University Press, 2010. 337.